

«فانوسی که افسانه نبود»، مجموعه خاطرات شهید حسن ترک به روایت خانواده، دوستان و همزمانش در ۵۲۴صفحه با پژوهش وگردآوری حمید حسام درسوره مهر منتشر شده است. این کتاب، از زبان خود شهید، داستان زندگی، رشادت هاوسلوک معنوی اورا روایت می‌کند. حسن ترک که در دوران دفاع مقدس، فرمانده گردان لشکر۲۷ محمد رسول... (ص) و مسئول عملیات در لشکر۳۲

«فانوسی که

افسانه نبود» منتشر شد

به بهانه نمایشگاه «مشق دل» در گالری صداوسیما

تقلید، اثر هنرمند را از تفکر تهی می‌کند

رضا علی نوری، هنرمند خوشنویس در گفت وگو با «جام جم» می‌گوید مسائل اقتصادی سبب شده تا جایگاه فرهنگ و هنر در سبد خانوار کمرنگ شود

آزاده صالحی گروه فرهنگ و هنر

نمایشگاه انفرادی این هنرمند در گالری صداوسیما افتتاح شد که مشتمل بر ۷۰ اثر با مضامین عرفانی و ادبیات کهن بوده است. با او درباره جایگاه فعلی خوشنویسی در شرایط کنونی به گفت‌وگو شسته‌ایم.

■ ■ ■

[۱] از کارنامه کاری شما این‌طور برمی‌آید که غالباً مضامین عرفانی را دستمایه خلق آثارتان قرار می‌دهید.

من از همان ابتدا که به خوشنویسی علاقه‌مند شده و در این مسیر با گذاشتم تلاش کرده‌ام مضامینی را دستمایه کار خود قرار دهم که حال‌وهوای معنوی داشته باشد. در این سال‌ها در کنار آثاری که با الهام از اشعار شاعران کهن کار کرده‌ام، به نگارش ذکرهای زیبارد قالب «اسماء الحسنی» و «وان یکاد» هم پرداخته‌ام. کم‌الاین که به‌عنوان خالق اولین، بزرگ‌ترین وریزترین «حسی»... شناخته شده‌ام. در این اثر از ۱۶۰ میلیون حروف «...» بهره گرفتیم. این اثر در ابعاد ۲ متر در ۲ متر طی یک سال خلق شد و من سعی کردم از تکنیک‌های نو و تفکری استفاده کنم، چراکه براین باورم وقتی هنرمند نگاه تقلیدی داشته باشد نوآوری و تفکر شخصی خود را از دست می‌دهد. چه‌بسا در این زمینه‌گاه هنرمندانی را می‌بینیم که فقط از کاراستادان و قدما تقلید می‌کنند. تلاش من در این سال‌ها این بوده که هنگام ارائه هر اثری، حال مردم را خوب کنم و درعین حال، کارم ادای دینی به هنرازنمند خوشنویسی باشد. معتقدم رسالت نه تنها خوشنویس که اصولا هنرمند این است که با خلق هر اثر، پیامی به مخاطب بدهد. به‌قولی: چشم شب زنده‌دار بسیار است/ دل شب زنده‌دار می‌خواهد. این بیت را تا امروز کمتر هنرمندی به خط نوشته، ولی من بارها آن را به اشکال گوناگون با الهام از میرزاغلامرضا اصفهانی به شکل کتیبه‌خط تجربه کرده‌ام. ادبیات کهن ما از پتانسیل گسترده‌ای برخوردار است که باوجود آن‌که طی دوره‌های مختلف، هنرمندان خوشنویس تلاش

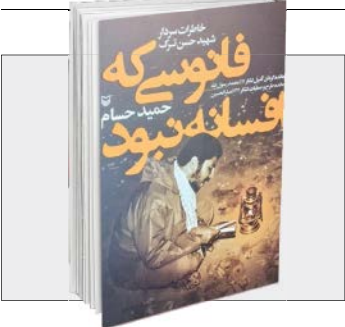
کرده‌اند به زعم خود از سرچشمه‌های این دریای بیکران در خلق آثارمختلف بهره بگیرند، ولی همچنان دارای زوایایی است که از دید هنرمندان پنهان مانده و هرچقدر به این حیطه پرداخته شود بازهم کم است.

[۲] در نمایشگاه اخیر شما که طی روزهای گذشته برگزار شد اغلب آثار به شیوه «کرشمه» نوشته شده بودند. این درحالی‌است که امروز اغلب هنرمندان خوشنویس به سمت خط نستعلیق گرایش دارند. باین‌حال، علاقه‌مندی شما به این خط از کجا نشأت می‌گیرد؟

پیش از هر چیز، باید به این موضوع اشاره کنم که خط نستعلیق به دلیل ویژگی‌های منحصربه‌فرد خود، بیشتر

انصارالحسین (ع) بود، در عملیات‌های فتح‌المبین، والفجر مقدماتی، مسلم‌بن عقیل و پدافندی سومار مجروح شد و سرانجام در عملیات والفجر ۸، پس از چند شبانه‌روز نبرد، هدف تیر تک‌تیرانداز دشمن قرار گرفت. کتاب بر پایه ۸۵روایت مستند و یادداشت‌های شخصی شهید نوشته شده و خواننده را با روحیات عارفانه او آشنا می‌کند. حسن ترک، در کنار دوستانش، شهیدان سیدجعفر حجازی و

سعید تابلویی، پیمان شهادت بسته بود و در نهایت نیز به عهد خود وفادار ماند. این اثر، نه‌فقط شرح یک فرمانده بلکه بازتابی از عرفان جنگ و معنویت در دل نبردهای دفاع‌مقدس است. این کتاب مجموعه خاطرات شهید حسن ترک به روایت خانواده این شهید قرآنی، دوستان و همزمانش است که زندگی شهید پیش از آغاز جنگ و در دوران دفاع‌مقدس را در بر می‌گیرد.

نمایشگاه فروش چندانی به همراه نداشت اما با مخاطبانی از طیف‌های مختلف جامعه روبه‌رو شدم که هرکدام با تماشای این آثار از ظن خود یار من شدند. مسلماً هر مخاطبی که به تماشای اثر هنری می‌نشیند برداشت مخصوص به خود را نسبت به آن اثر دارد و همین تفاوت دیدگاه‌هاست که برای هنرمند لذت‌بخش است. آثار این نمایشگاه در طول هفت‌ماه و برپایه مضامین قرآنی و ادبیات کهن شکل گرفته‌اند. اعتقادم بر این است که هنرمند خوشنویس نباید هر شعری را بنویسد، بلکه می‌بایست به سمت نگارش اشعاری برود که در مواجهه با مخاطب مانند درس زندگی باشد و او را به تأمل وادارد. یکی از مؤلفه‌های خط این است که همواره با ادبیات در تعامل و پیوند بوده است. وقتی به این شعر حافظ که می‌گوید: «در

ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد/ عشق پیدا شد و آتش به همه عالم زد» نگاه می‌کنیم، می‌بینیم نظر حافظ در این شعر فقط به سمت عشق الهی بوده است. خوشنویسان این اقبال را داشته‌اند که از چنین اشعاری الهام گرفته و با صیقل دادن روح خود، به نگارش آن بپردازند. کم‌الاین که خود من در این حیطه همیشه مدیون موسیقی و ادبیات هستم و با سرشار شدن از این هنرهاست که توانسته‌ام آثار متعددی را خلق کنم. به‌خصوص این‌که خودم هم ۳۰ سال است سازهای مختلفی می‌نوازم. به‌هر حال، در سال‌های اخیر شاهد تعامل بیشتر هنرها با هم هستیم و ادبیات از گذشته تا امروز شالوده و اساس خوشنویسی را تشکیل داده است.

[۳] پیش از شروع گفت‌وگو اشاره کردید که چندسالی در ترکیه به آموزش موسیقی و خط پرداخته‌اید. جایگاه خوشنویسی ما در قیاس با کشورهای هم‌جوار از زبایی می‌کند؟

آنها بیشتر ثلث‌نویس هستند و شیوه‌شان با خوشنویسی هنرمندان ایرانی به‌طور کلی متفاوت است و به‌خطوطی نظیر ثلث و نسخ‌گرایش بیشتری دارند. البته تا فتنه نماند که در این سال‌ها در این زمینه به پیشرفت‌های زیادی رسیده‌اند و هرسال مسابقات و جشنواره‌های جهانی را در ابعاد گسترده برگزار می‌کنند. به نظر می‌آید وجود آن‌که پیشینه آنها در خط در قیاس با ما کمتر است اما توجه و حمایت‌هایی که از سوی دولت نسبت به این هنر در کشورشان صورت گرفته است، باعث شده تا هنرشان بیشتر در معرض دید قرار بگیرد و معرفی شود.

از پیش بر مقوله اقتصاد هنر تأکید می‌شود و این مسأله موجب شده تا توجه مردم نسبت به خرید آثار هنری در گالری‌ها جلب گردد. خرید آثار خوشنویسی از این منظر رانزد مردم عادی چطور می‌بینید؟

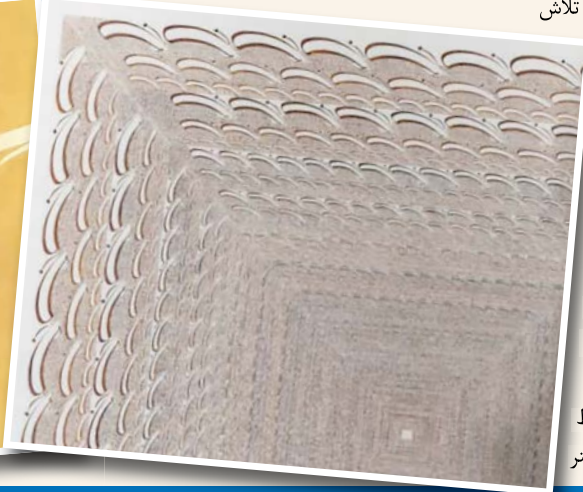
ما ایرانی هستیم و از گذشته به مناسبت‌های مختلف به یکدیگر هنر هدیه می‌داده‌ایم. درست است که در این سال‌ها دیدگاه عامه مردم نسبت به هنر دستخوش تغییرات بسیاری شده و همان‌طور که اشاره کردید، قدر و منزلت اثر هنری بیش از قبل شناخته می‌شود اما مسائل اقتصادی در شرایط فعلی سبب شده تا تمرکز اصلی مردم روی تأمین نیازهای اولیه زندگی باشد. شاید به همین خاطر است که در سال‌های اخیر هنر و فرهنگ از سبد خانوار تا حدود زیادی کنار گذاشته شده است.

[۴] اگر ممکن است درباره نمایشگاه اخیرتان که طی روزهای گذشته در گالری صداوسیما برگزار شده‌م توضیح دهید.

من تا امروز نمایشگاه‌های متفاوتی را در داخل و خارج از کشور برگزار کرده‌ام و این نمایشگاه هم در نوع خود متفاوت بوده است. کم‌الاین که ۷۰ اثری را که در این نمایشگاه ارائه کردم با تخفیف ویژه در معرض دید کارکنان سازمان و همین‌طور مردم عادی گذاشتم تا بتوانند به خرید این کارها بپردازند. از دید خودم، نمایشگاه اخیر اتفاق بزرگی در کارنامه کاری من به‌شمار می‌رود. درست است که این

اگر هنرمند دائم به این فکر باشد که چطور می‌تواند اثر خود را به مبلغ بالایی بفروشد هنرش هیچ‌گاه ماندگار نخواهد شد و کاربرد چندانی هم ندارد

نشست

بزرگداشت صادق بیریرانی در خانه هنرمندان

انجمن صنفی طراحان گرافیک ایران، آیین بزرگداشت و گرامیداشت استاد صادق بیریرانی، هنرمند و طراح گرافیک فقیه با عنوان «صدویک سال یک نگاه» را فردا ساعت ۱۷ در سالن استاد جلیل شهناز در خانه هنرمندان

ایران برگزار می‌کند. صادق بیریرانی متولد ۱۳۲۲ اردیبهشت ۱۳۲۲ در بربران صومعه‌سرا، از پیشگامان طراحی گرافیک ایران بود. او تحصیلات خود را در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران آغاز کرد و سپس در دانشگاه‌هایدانیای آمریکا به ادامه تحصیل پرداخت. بیریرانی طی سال‌های فعالیت خود به تدریس در دانشگاه‌های تهران پرداخت و در رویدادهای ملی و بین‌المللی مانند دوسالانه گرافیک برونو و دوسالانه طراحی گرافیک تهران نقش آفرینی کرد. با وجود این‌که در دوران تحصیل، تأثیر زیادی از هنر اروپا و آمریکا گرفت، ولی به بیان هنری ایرانی خود وفادار ماند. آثار وی درعین حال که از هنر خوشنویسی قدیمی ایرانی ریشه می‌گیرند، به گونه‌ای از نقاشی معاصر، که «نقاشی حرکتی» نامیده می‌شود نیز تمایل دارند.

نگاره

نمایش ۲۶ اثر از پیکاسو در تهران

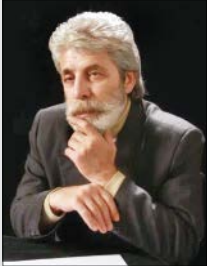
آثار دوره‌های مختلف کاری و مجموعه «ترومکیا» یا «هنر گاوپازی» اثر درخشان پابلو پیکاسو که تاکنون در ایران نمایش داده نشده است، از نیمه نخست اسفندماه روی دیوارهای موزه هنرهای معاصر تهران خواهد رفت. در این نمایشگاه بیش از ۶۰ اثر از آثار پابلو پیکاسو از دوره‌های مختلف کاری این هنرمند اسپانیایی که شامل ۲۶ اثر آکواتینت از مجموعه ترومکیا یا هنر گاوپازی است و تاکنون در ایران نمایش داده نشده است در کنار تعدادی دیگر از آثار این هنرمند برجسته از نیمه نخست اسفندماه در موزه هنرهای معاصر تهران به نمایش در خواهد آمد. مجموعه ترومکیا یا هنر گاوپازی اثر نفسی است که شامل ۲۶ قطعه اثر آکواتینت است که در قالب پورتفولیو با ۲۶۱ آدیشن ساخته شده بوده و در موزه‌های بزرگ دنیا همچون مومانیز موجود است. این نمایشگاه با همکاری و موافقت وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، کاخ موزه نیاوران و به عنوان کار مشترک بین موزه‌های تهران، در گالری‌های موزه هنرهای معاصر تهران برگزار می‌شود.

یاد

عبدالرضا فریدزاده درگذشت

عبدالرضا فریدزاده، شاعر، نمایشنامه‌نویس، بازیگر و کارگردان تئاتر، منتقد ادبی و هنری بروجردی در ۷۲ سالگی درگذشت. وی سال ۱۳۳۱ در بروجر متولد شد و تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در همان شهر گذراند و سپس در رشته بازیگری و کارگردانی تئاتر از مجتمع دانشگاهی هنر فارغ‌التحصیل شد. فریدزاده از سال ۱۳۴۷ در ادامه کار هنری خود با برنامه «فرهنگ مردم» استاد انجوی شیرازی همکاری داشت و در آن زمان به درج آثار خود در مطبوعات اقدام کرد. این شاعر توانای لرستانی در راه‌اندازی و شکوفایی تئاتر و هنر نمایش در بروجر بسیار تلاش کرد و در کنار آن در انجمن‌های ادبی حضوری فعال داشت. فریدزاده در شعر بیشتر به قالب سپید گرایش داشته و دلمشغولی‌های خود را در این قالب بیان کرده است. از فریدزاده تاکنون ده‌ها مقاله ادبی و هنری در زمینه‌های مختلف به چاپ رسیده است. کتاب‌های شعر خنجر همیشه قدیمی است، لیلای خواب من نمی‌آیی، مجموعه شعر مربع‌ها و اینجاضمیر تا خود آگاه من است به قلم وی منتشر شده است.

جام جم

فرهنگ

CULTURE

شنبه ۴ اسفند ۱۴۰۳

شماره ۶۹۸۸

خبر بین

تجلی اراده ملی در پردیس ملت

آیین اختتامیه بخش تجلی اراده ملی چهل‌وسومین جشنواره فیلم فجر، در پردیس سینمایی ملت تهران برگزار شد. این مراسم که ابتدا قرار بود در جزیره بوموسی برگزار شود بنا بر اعلام مسئولان برگزاری به‌خاطر شرایط نامناسب جوی در شهر تهران برگزار شد. اجرای این برنامه را سونیا پوریامین بر عهده داشت و مراسم با پخش سرود ملی جمهوری اسلامی ایران و آیینی از قرآن آغاز شد. در ابتدای مراسم، کلیپی به یاد هنرمندان درگذشته سینمای ایران پخش شد که با استفاده از فناوری هوش مصنوعی تولید شده بود. همچنین یاد و خاطره منوچهر والی‌زاده، دوبلور برجسته ایرانی که اخیراً درگذشت گرمای داشته شد. منوچهر شاهسواری، دبیر جشنواره، در سخنرانی خود ضمن قدردانی از نهادهای مختلف برای همکاری در برگزاری جشنواره، بر اهمیت نقد منصفانه تأکید کرد و گفت که این رویداد توانسته است بستری مناسب برای نمایش آثار سینمایی فراهم کند. او همچنین از مشارکت ۲۰ نهاد و

داوری ۶۰ کارشناس در این بخش خبر داد. در بخش تجلی اراده ملی، جوایزی به آثار برتر اهدا شد که حکایت از تنوع موضوعات در جوایزی که در این بخش تدارک دیده شده بود دارد. در این دوره از بخش تجلی اراده ملی، مهید جهان‌نوش برای بازی در فیلم «بچه مردم» جایزه داروان معاونت قرآن و عترت را دریافت کرد.

رسول صدرعاملی، کارگردان فیلم «زیبا صدایم کن»، جایزه آکادمی هوش مالی را از آن خود کرد. رضا جمالی برای کارگردانی فیلم «سونوسوز» جایزه اندیشکده ارزش را دریافت کرد و جایزه انجمن مدیران تولید سینمای ایران به بهروز هاشمی برای فیلم موسی کلیم... رسید.

مهدی مددکار، تهیه‌کننده فیلم «شمال از جنوب غربی»، موفق به دریافت جایزه پلیس راهنمایی و رانندگی تهران بزرگ شد. آرش زینال خیری، تهیه‌کننده فیلم «پیش‌مرمگ»، جایزه مرکز تیبیان را دریافت کرد. حسین دارابی برای کارگردانی فیلم «خدای جنگ» دو جایزه مهم شامل جایزه ویژه جهاد دانشگاهی هنر و جایزه معاونت امور فرهنگی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی را کسب نمود و جایزه داروان دفتر روابط عمومی و فرهنگ‌سازی مالیاتی به سهیل موفق برای کارگردانی فیلم «مکاتبت مذاکرات» رسید. مریلا زارعی برای بازی در فیلم موسی کلیم... جایزه رسانه‌های صوتی و تصویری آستان قدس رضوی را دریافت کرد که این جایزه به سید محمود رضوی به نمایندگی اهدا شد. فیلم «خدای جنگ» به تهیه‌کنندگی سعید سعدی نیز سیمرغ بلورین بهترین فیلم از نگاه ملی را کسب نمود. رسول صدرعاملی علاوه بر جوایز قبلی، جایزه انجمن منتقدان و نویسندگان سینمای ایران را نیز دریافت کرد. از دیگر جوایزی می‌توان به تقدیر حسام فرهنگند، کارگردان فیلم «رها»، توسط معاونت ریاست جمهوری در امور زنان و خانواده اشاره کرد. کمیل خجسته نیز برای استفاده از هوش مصنوعی در فیلم موسی کلیم... جایزه معاونت علمی ریاست جمهوری را دریافت کرد. وزارت ورزش و جوانان نیز سه فیلم بچه مردم، رها و زیبا صدایم کن را شایسته تقدیر دانست.

محمود کریمی، نویسنده و کارگردان فیلم بچه مردم، به همراه فاتحه یارمحمدی، نویسنده این اثر، موفق به دریافت جایزه مرکز نیکوکاری خیر ماندگار شدند. همچنین سجاد نصراللهی‌نسب، تهیه‌کننده فیلم «چشم‌بادومی» و مجتبی افراورده، تهیه‌کننده فیلم «اشک‌هور»، جوایز ستاد امر به معروف و نهی از منکر را دریافت کردند. محمود کریمی نیز برای کارگردانی فیلم بچه مردم جایزه ستاد جوانی جمعیت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را کسب کرد.

دیدگاه

نمایشگاه‌گردانی به دل‌الی تبدیل شده است

سیدامین مویدی اصفهانی، مشاور معاونت امور هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی گفت: متأسفانه نمایشگاه‌گردانی در کشور به دل‌الی تبدیل شده است. به گزارش مهر، وی در اولین نشست نمایشگاه هنرهای تجسمی

«یک شاخه گل سرخ» به وضعیت کیبورتوری (گرداندنگی هنری) در ایران اشاره کرد و گفت: درحال حاضر، بسیاری از افرادی که در ایران در این حوزه فعالیت می‌کنند، نه تنها دانش و تخصص لازم را ندارند، بلکه صرفاً واسطه و دلال هستند. وی با انتقاد از نبود مدیریت صحیح در این حوزه تأکید کرد: کیبورتور باید بتواند مخاطب را مدیریت کند، تعامل ایجاد نماید و موجب تقویت روند مشارکت شود، اما در ایران، بسیاری از افراد صرفاً به فروش آثار فکر می‌کنند و بدون شناخت کافی از هنر، در این حوزه فعالیت دارند. مویدی اصفهانی بیان کرد: فرآیند خلق اثر هنری با حضور مخاطب کامل می‌شود. در غرب، اثر هنری با تولید پایان نمی‌یابد، بلکه با درک و ارتباط مخاطب به کمال می‌رسد. وی افزود متأسفانه در کشور ما کیی رایت به درستی رعایت نمی‌شود و این موضوع به حقوق هنرمندان آسیب می‌زند.